

Opdagelsen af kvinden

Kønnet kom på dagsordenen på universitetet i halvfjerserne og indtog en plads på landkortet ved strategier og dobbeltstrategier, bearbejde og korridorforhandlinger under protest fra den faglige traditions vogtere

Af Kirsten Gomard

Som ung tyskstuderende på Aarhus Universitet stødte jeg omkring 1964 på en plakat fra de medicinstuderendes forening *Umbilicus* (det betyder navle!) ophængt, hvor humanister kunne tænkes at se den. Den indbød studierne fra *Humaniora* til fest hos medicinerne under overskriften "Stud. med. eller lægefrue?". Det var naturligvis ment som et morsomt blikfang for at få kvindeligt krydderi til det, der dengang var et mandefag par excellence. Men det afspejlede også realiteterne for kvindekønnet på universitetet. Skulle følgerne af festen blive graviditet - det var før både p-pillen og den frie abort! - var perspektivet afbrydelse af studierne og i bedste fald på længere sigt et liv som lægefrue med lidt humanistisk dannelse i bagagen.

I det akademiske liv, der var hovedsagen, stod kønnet ikke på dagsordenen, hverken når det gjaldt livet som forsker eller de genstandsområder, man mødte gennem studierne. På et litteraturstudium som det tyske stødte man kun på meget få kvindelige forfattere. Litteraturens kanon var mandlig, og litteraturens kvindeskikkelser optrådte i begrænsede roller som mødre, muser og seksualobjekter for den mandlige helt. Jeg nåede at blive både kandidat og universitetslærer uden nogen sinde at have haft faglige overvejelser omkring køn.

Forskning af, om og for kvinder

Kvindeforskningen startede som en fagkritisk bevægelse i den vestlige del af verden i slutningen af 1960'erne. Inspirationen var de nye kvindebevægelser, i Danmark rødstrømpebevægelsens, samfundskritik og visioner. En af kvindebevægelsernes store paroler var, at det personlige er politisk. Overført på universitetet kom det til at betyde, at den utilpashed, mange kvindelige studerende og lærere oplevede, nu blev forstået som noget, der ikke var et privat problem - lige så lidt som arbejderbørnenes var det.

Kritikken formulerede de studerende kvinders oplevelse af, at universiteterne som mandsinstitutioner ignorerede kvinderne. At man så det mandlige som det almene og betragtede forskeren som den neutrale, objektive, socialt anonyme producent af viden. Simone de Beauvoirs *Det andet køn* med formuleringen "man fødes ikke som

kvinde, men man bliver (gjort til) det", der havde ført en ret upåagtet tilværelse igennem 20 år, kom til at fungere som øjenåbner for en ny generation af feminister. Det revolutionerende var, at der her var en forfatter, der pegede på kønnet, ikke som natur, men som noget, der er socialt skabt. I sentressernes terminologi kom det til at hedde *kønsroller*. Nye spændende bøger fra USA og England, som Shulamith Firestones *Kønnes dialektik*, Kate Milletts *Seksualpolitik* og Sheila Rowbothams *Kvinder, modstand og revolution* blev oversat til dansk i starten af halvfjerserne og flittigt studeret i studiekredse og basisgrupper.

Kravet om kvindeforskning, som først blev formuleret ved *Humaniora* og samfundsvidenskaberne, blev en *forskning af, om og for kvinder*. I formuleringen af *kvinder* lå der en stillingtagen til forskersubjektet: Man er som forsker ikke er en abstrakt figur uden egen historie, erfaringer og interesser. Denne holdning var allerede lanceret som en venstrefløjsholdning i studenteroprørets fagkritik. Kvindeforskernes bidrag blev at pege på, at køn spiller en rolle lige så vel som klasse. I *for kvinder* lå der et feministisk perspektiv. Her udvidede kvindeforskerne også venstrefløjens krav om en forskning for folket med emancipatorisk sigte med kravet om en kritisk forskning, hvor kvinders interesser stod i centrum.

Om kvinder, endelig, pegede på genstandsområdet, og den tidlige kvindeforskning er da også i høj grad præget af bestræbelsen på overhovedet at finde kvinderne frem: som forfattere, som aktører i historien, som arbejdskraft. Typiske humanistiske bøger fra denne pionertid er f. eks. Pil Dahlerups metodebog *Litterære kønsroller* fra 1973 eller historieantologien *Kvindfolk, en danmarkshistorie fra 1600 til 1980* fra 1984.

Desuden blev universitetet som institution kritiseret. Vi så universiteterne som mandsinstitutioner, som i alt væsentligt kun rekrutterede mænd til stillinger. Institutioner, hvor kvinders interesser blev marginaliserede eller ligefrem latterliggjort.

Kvindeemner - et tilløbsstykke

Placeringen på landkortet var i starten virtuel (for nu at bruge et ord, vi slet ikke kendte dengang). Kvindeforskerne var ligesom andre af tidens fagkritikere i stand til

at udnytte den særlige egenskab ved "Åndernes Rige", at nye initiativer godt kan afprøves uden territorial forankring i institutioner og eksamensordninger. Det første - litteraturvidenskabelige - kvindeforskningsseminar her i Danmark blev (vistnok) afholdt af Pil Dahlerup på Københavns Universitet i 1970.

I midten af halvfjserne blev der her i Århus etableret undervisning i kvindeemner på tværfag med undervisningsassistenter på timeløn. Også på nogle enkeltfag blev der efterhånden udbudt tværfaglig undervisning i kvindeemner ved stipendiater, undervisningsassistenter og i sjældne tilfælde også fastansatte. Min kollega Kirsten Søholm og jeg selv udbød sammen det første kursus i kvindebevægelse og kvindelitteratur på Germansk Institut i 1977.

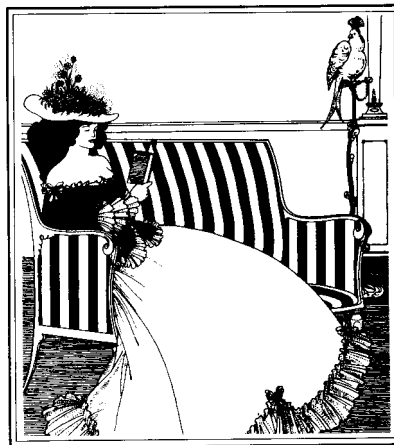
Det var ikke alle steder, disse initiativer blev bifaldet af den etablerede akademiske verden. Jeg husker selv en episode, hvor jeg som ung universitetslærer havde en større batalje med en mandlig censor om en ganske udmærket eksamensopgave i kvindelitteratur. Han betragtede sig som vogter af sit fags tradition og kunne simpelthen ikke acceptere den tilgang til et stof. Episoden er ikke enkeltstående. Men alligevel blev denne undervisning overalt et tilløbsstykke, og det uanset om de studerende kunne få deres eksaminer godskrevet eller ej. De studerende begyndte at presse på for at få bøger om kvindeforskningsemner på institutbibliotekerne og specialevejledere, der kunne vejlede kvindeforskningspecialer.

Egne territorier

Egne territorier med særskilte ressourcer blev overskriften på kvindeforskernes universitetspolitiske bestræbelser op gennem 1980'erne, hvor der blev oprettet små - meget små - centre ved alle landets universiteter. Århus kom faktisk først - i 1980 - med det Håndbibliotek for Kvindeforskning, der blev starten på det senere Cekvina. Initiativet blev taget af græsrødderne, kvindelige studerende fra Humaniora, især fra historie. De var trætte af, at Statsbibliotekets kvindeforskningsbøger altid var udlånt, og at det ved de fleste institutter ikke var muligt at få gennemført, at der også skulle anskaffes kvindeforskningsbøger.

De allierede sig med de kvindelige stipendiater og os unge kvindelige lærere ved HF, og så gik vi sammen i gang med bearbejde og korridorforhandlinger. Det tog et helt år. Og vi fik vores bibliotek - ved en næsten enstemmig fakultetsrådsvedtagelse i januar 1980, hvor det eneste, fakultetsrådet - med lidenskab! - protesterede mod, var, at vi i vort vedtægtsudkast som en feministisk offensiv havde benævnt bestyreren *forkvinde*. Det var for meget. Så vi landede på formand m/k. I en senere ved-

HÅNDBIBLIOTEK for KVINDEFORSKNING

NYHEDSBREV nr. 1

Forsiden til første nyhedsbrev fra 1984

tægtsændring blev funktionen døbt forkvinde m/k. I de seneste år har det så heddet først centerbestyrer og derefter centerleder, pæne, kønsneutrale ord, der ikke har provokeret magterne omkring os. Betegnelserne er ikke kun sprogligt sjove, men afspejler faktisk på mikroplan en kulturel udvikling.

I disse år blev grunden også lagt til Kvindehistorisk Samling på Statsbiblioteket i Århus, og Kvindeforskning, der allerede i 1979 var blevet en selvstændig afdeling ved Det Kongelige Bibliotek, blev konsolideret som bibliotek og dokumentationscenter med egne lokaler og økonomiske midler. Det var også i høj grad kvindeforskningskredse, der stod bag oprettelsen af Kvindemuseet i Århus.

I 1980 løb Hindsgavl-seminaret af stabelen, finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd og Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Ét i en lang række af kvindeforskningsseminarer og særligt mindeværdigt set fra et Århus-synspunkt, fordi arrangørgruppen, Mette Kunøe, Karen Klitgaard Povlsen, Kirsten Søholm, Birgitte Possing, Anne Margrethe Berg, Lis Frost, Drude Dahlerup og jeg selv, hovedsagelig bestod af kvinder, der også var aktive omkring oprettelsen af Håndbibliotek for Kvindeforskning.

Dobbeltstrategi

Midt i 1980'erne blev det med en ny humanistbekendtgørelse også muligt at oprette suppleringsuddannelser inden for kvindeforskning. Det blev her i Århus starten på den suppleringsuddannelse, der i tidens ånd blev døbt

Kvindekulturstudier, og som i dag - efter adskillige transformationer - hedder Køn, Kommunikation og Kultur.

Håndbibliotek for Kvindeforskning blev med bidrag fra Det Samfundsvidenskabelige Fakultet og Det Teologiske Fakultet ved Aarhus Universitet, Aarhus-afdelingen af Danmarks Lærerhøjskole og for en tid også Handelshøjskolens økonomiske fakultet udbygget til et egentligt center i 1985. Det fik navnet Cekvina: Center for Kvindeforskning i Aarhus. I 1987 blev jeg udlånt til Cekvina fra Germansk Institut. Firserne og starten af halvfemserne blev også den periode, hvor kvindeforskerne i stigende grad udviklede nordisk, europæisk og internationalt samarbejde, og hvor kvindeforskning efterhånden vandt indpas i tredje-verdenslande.

Vi kvindeforskere, der stod bag territoriestrategierne, var fuldt ud klar over, at de indebar en fare for isolation i små ghettoer, mens der ikke ville ske ret meget udenom. Derfor satsede vi på en dobbeltstrategi: Egne territorier i form af centre, biblioteker, konferencer og eksamensordninger, men samtidig en integration i samtlige fag. Centerdannelsen skulle sikre en tværfaglig synlighed på trods af de meget begrænsede ressourcer i en tid, hvor der var kraftige nedskæringer ikke mindst på Humaniora.

Det hjalp noget på ressourcerne, da der midt i firserne - efter meget lobbyarbejde - blev lavet en folketingsbeslutning om at afsætte midler til kvindeforskning, dels som otte lektorstillinger på landsplan, dels som (tidsbegrænsede) projektmidler og midler til koordination, dels som støtte til Kvinfo og Kvindehistorisk Samling. Og da viste territoriestrategien sin berettigelse: Det blev først og fremmest centrene, der fik tildelt lektorstillinger. Aarhus Universitet fik både en humanistisk og en samfundsvidenskabelig lektorstilling. Men siden hen har centrene vist sig sårbare. Samkvind, Centeret for Samfundsvidenskabelig Kvindeforskning ved Københavns Universitet måtte lukke for nogle år siden, fordi fakultetet ikke ville sikre det ressourcer, og Cekvina og de andre centre har i perioder måttet kæmpe hårdt for deres eksistens.

Mandeforskning

Mandeforskning var der en smule af i halvfjerseerne, inspireret af feminismens og kvindeforskningens opkomst. En væsentlig bog fra denne periode er Steffen Kiselbergs *To og et halvt kapitel af mændenes historie* med den sigende undertitel: *En moralsk-sociologisk studie i den traditionelle manderolle* (1979). Men det handlede om en meget lille gruppe mænd, og mandeforskningens territorium forblev virtuelt. Der var tale om fredelig sameksistens med kvindeforskerne, men uden noget videre samarbejde.

Kvindeforskningen var i de tidlige år meget præget af rødstrømpebevægelsens ideer om egne rum for kvinder,

hvor kvinder kunne udfolde sig på deres egne betingelser. Det kan virke uforståeligt i dag, men bundede i barske erfaringer med akademiske mænd, der lynhurtigt kunne overtage enhver diskussion og heller ikke undslog sig for at latterliggøre kvinderne. Om Håndbibliotek for Kvindeforskning her i Århus sagde en mandlig kollega f. eks. de uødkelige ord: "Jeg ved ikke, hvad vi skal med det menstruationsrum!".

Noget andet er så, at disse tidlige år, hvor kvindeforskerne var sig selv nok, ved siden af de faglige og personlige udviklinger for os, der har været involveret, også har givet bagslag. De fordomme og stereotypiseringer, f.eks. om betonfeminisme, lilla ble og mandehad, der har ramt rødstrømperne, har også til en vis grad ramt kvindeforskerne. Og de projektioner er ikke sådan at slippe af med, selvom positionerne i dag er nogle helt andre.

Mit eget første møde med den internationale mandeforskning skete i 1988 på *Salzburg Seminar*, der holdt et kursus "Gender in the Humanities". Her blev jeg - noget mod min vilje - sat på en workshop med Jeffrey Weeks om "Men and Masculinities". Det blev en spændende opdagelsesrejse på et hidtil ukendt territorium fuldt af vægtig forskning med kritiske perspektiver, en forskning, der anerkendte diversitet omkring seksualiteter, og som ikke var bange for også at fokusere på smertepunkter som f. eks. vold, arbejdsløshed, kriminalitet. I Danmark skaffede nogle ildsjæle forskningsrådsmidler til at sætte mandeforskningen på landkortet. De lavede to konferencer,

NYHEDSBREV

NR 1/90

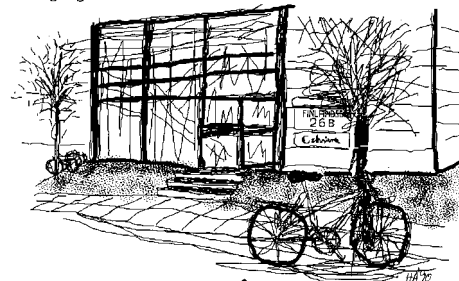
Læs i dette nr:

Kunst på Cekvina

Rejsebrev fra Hilda Rømer

Cekvina Seminar:
"Køn og Videnskab"

og meget mere.....

Cekvina

CENTER FOR KVINDEFORSKNING | AARHUS
Finlandsgade 26 b, 8200 Århus N, tlf. 86 16 58 55.

Forsiden af nyhedsbrevet, som blev til CekvinaNyt. Den viser bygningen, hvor Cekvina havde til huse i perioden 1987 til 1999.

en mobiliseringskonference på RUC i 1993 og en nordisk konference med internationalt islæt, "Men's Families", på Schæffergården i 1994. Der var en fin pionerstemning og mange både unge og ældre interesserede. Ca. halvdelen af deltagerne var kvinder. Og det gælder den dag i dag på nordisk plan, at en meget stor del af mandeforskerne er kvinder.

Virtuelt territorium

Politisk var de danske mandeforskere - belært af pinlige erfaringer fra Norge, hvor en mandeforsker havde søgt at få del i forskningsrådsmidler øremærket til kvindeforskning - meget omhyggelige med at melde ud, at mandeforskningen i Danmark ikke skulle etableres på bekostning af ressourcer til kvindeforskningen, men at vi sammen skulle skaffe flere ressourcer. Mandeforskerne tænkte også i territoriebaner, men forestillede sig i de diskussioner, jeg har deltaget i, deres eget separate landområde ved siden af kvindeforskernes, men med samarbejde og gode relationer.

På Cekvina inviterede vi mandeforskningen ind: Vi har regelmæssigt haft mandeforskningskurser blandt vore udbud, og vi har arrangeret et ph.d.-kursus, gæsteforelæsninger og temadage inden for mandeforskning med danske og internationale gæster, blandt andre amerikaneren Michael Kimmel og australieren Bob Connell.

Siden er der sket meget lidt i den danske mandeforskning. *Nyhedsbrevet for Netværket for Mandeforskning* er gået ind, og det er netværket vistnok også.

Mobiliseringen har ikke fungeret særlig godt. Fysiske territorier er det ikke blevet til, og det virtuelle territorium er bestemt ikke overbefolket her i Danmark. Men der er et veletableret samarbejde i Norden, og det er i dette samarbejde, de danske mandeforskere har deres netværk for tiden. Sidste år blev der oprettet en nordisk koordination for mandeforskning med sæde i Nordisk Institut for Kvinde- og Kønsforskning i Oslo.

Kønsforskning

Op gennem 1980'erne flyttede den teoretiske fokus sig herhjemme efterhånden fra *kvinde* til *køn*. Koblingen til feministisk samfundskritik og venstrefløjsidealer var stadig mulig, men ikke længere obligatorisk. Sikkert også, fordi det rødstrømpebagland, der oprindeligt krævede kvindeforskning, efterhånden gik i opløsning.

Som teoretisk begreb peger *køn* på teoretiseringer af køn som konstruktion, der er langt mere interessante end den todeling, der ligger i begreberne *kvindeforskning* og *mandeforskning*. En todeling, der kan tangere den essentialistiske *common sense*-opfattelse, at kønnene er forskellige, fordi naturen nu engang har villet det sådan. *Køn* sætter fokus på det relationelle, på *maskulinitet* og

femininitet som flydende konstruktioner, der skabes og genskabes i kulturen gennem individers interaktion.

Sådanne postmoderne forståelser åbner også hele det spændende felt med *queer theory*, som med afsæt i kroppenes og seksualiteternes faktiske mangfoldighed underminerer kulturens forestillinger om, at der eksisterer to, og kun to, køn. Begrebet *køn* kan både pege på symbolske genstandsfelter, som i høj grad har været den humanistiske fokus i de senere år, og det kan også pege på genstandsfelter, hvor "den virkelige virkeligheds" kvinder og mænd indgår, enten med ligelig fokus på begge køn eller med særlig fokus på et af dem.

Det, kritikere har anført mod begrebet *kønsforskning*, nemlig at det i modsætning til kvindeforskningens emancipatoriske perspektiv bliver tandløst, ved at man kun interesserer sig for det relationelle og fejrer kønsforskelle, er jeg ikke så bange for. Vi har stadig mulighed for som forskere at inddrage kritiske dimensioner i forskningen om køn. F.eks. en magtkritik, enten den nu fokuserer på magtforskelle mellem kønnene eller primært på magtforskelle inden for samme køn.

Og forskeren som subjekt kan heller ikke, når det hedder kønsforskning, være et frit svævende, abstrakt, akademisk subjekt, men må tage stilling til positionering og interesser. Og der kan køn ikke tænkes bort, selvom vi i dag er mindre sikre på, hvad det betyder. Begrebet *kønsforskning* er en paraply over en mangfoldighed af emner og teoretiseringer, og køn indgår efterhånden også som et af flere parametre i anden forskning, f. eks. i de *cultural studies*, som er en af de spændende nyudviklinger fra de seneste år.

Med bindestreg

Udviklingen i de små kvindeforskningsterritoriernes navngivning på landkortet afspejler tydeligt denne faglige udvikling. Cekvina, oprindelig Center for Kvindeforskning i Aarhus blev i 1993 til Cekvina, Center for Kvinde- og Kønsforskning ved Aarhus Universitet. De andre kvindeforskningscentre, Koordinationen for Kvindeforskning og Foreningen for Kvindeforskning i Danmark skiftede også til bindestregsnavne, og et tidsskrift, der blev grundlagt i 1992, kom til at hedde *Kvinder, Køn & Forskning*.

Forud for disse navneskift gik der en større, hovedsagelig politisk diskussion, gående på, om vi ikke dermed skrottede et feministisk engagement, og bindestregsbetegnelsen kvinde- og kønsforskning blev valgt som et bevidst signal om, at det feministiske engagement var intakt. En anden overvejelse gik på, at nu havde kvindeforskerne igennem firserne ved seriøst og intenst lobbyarbejde fået nogle politikeres bevågenhed omkring kvindeforskningen. Politikerne tænkte i ligestillingsbaner, og det, der interesserede dem, var først og fremmest det

bidrag, kvindeforskningen kunne yde i den sammenhæng. Hvad kønsforskning var for noget, det var langt mere abstrakt og ville være vanskeligere at forklare både politikerne og offentligheden.

Bindestregsbetegnelsen har måske så virket negativt på anden vis, idet den kan have medvirket til at cementere gængse forestillinger i offentligheden om, at køn er = kvinde og ikke noget, der angår mænd.

I 1998 - endelig - tog vi på Cekvina springet fuldt ud og kaldte os Cekvina, Center for Kønsforskning ved Aarhus Universitet. Og ved den nyligt afholdte generalforsamling i april 2000 tog Foreningen for Kvinde- og Kønsforskning i Danmark navneforandring til Foreningen for Kønsforskning i Danmark.

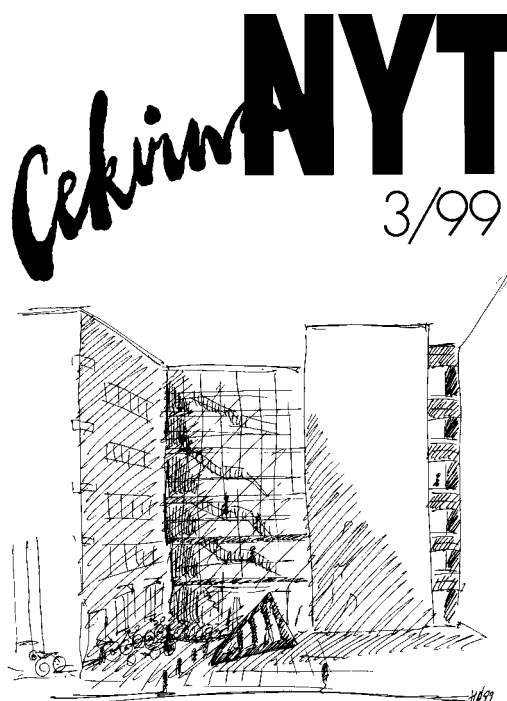
Kulturstudier og køn

I dag er også Cekvina-navnet historie, og det tidligere Cekvina har i samarbejde med fagudviklingsgruppen for Europastudier ved Aarhus Universitet i 1999 dannet Center for Europæiske Kulturstudier med Afdeling for Kønsforskning. Rationalet bag denne sammenslutning er først og fremmest fagligt. I årene op til centerdannelsen har vi samarbejdet omkring fagudvikling inden for den nye disciplin *cultural studies*, en bred tværfaglig disciplin, hvor køn indgår selvfølgelig som et af flere aspek-

ter. Men nedlæggelsen af Cekvina som selvstændig institution er ikke gået stille af. Flere af bestyrelsesmedlemmerne af det nu hedengangne Cekvina var dybt bekymrede for, at kvinde- og kønsforskningen ville drukne i det nye initiativ.

En symbolsk markering af, at det på ingen måde er hensigten, ligger i det omfattende navn, vi har valgt: Center for Europæiske Kulturstudier med Afdeling for Kønsforskning. I det ligger der den programmerklæring, at kønsforskningen både skal være tydelig i sin egen ret og samtidig indgå i en *mainstream*, hvor kulturstudier er overbegrebet. Samtidig gør konstruktionen den århusianske version af Europastudier speciel på internationalt plan, idet den kulturelle komponent er fremtrædende. Den gamle dobbeltstrategi fra kvindeforskningsdagene om både synlighed og integration har måske dermed en chance for at gå i opfyldelse. Som mangeårig tidligere centerleder af Cekvina finder jeg det meningsfuldt nu være leder på Center for Europæiske Kulturstudier med Afdeling for Kønsforskning.

Prisen for det nye initiativ har imidlertid været høj, idet Det Samfundsvidenskabelige Fakultet ved Aarhus Universitet har brugt anledningen til at opsigte det gamle samarbejde omkring kønsforskningsbiblioteket og undervisningen inden for kønsforskning.

AFDELING FOR KØNSFORSKNING
CENTER FOR EUROPÆISKE KULTURSTUDIER VED AARHUS UNIVERSITET

Forsiden til næstsidste nummer af CekvinaNyt med bygningen i Nobel-parken i Århus, hvor Afdeling for Kønsforskning nu er placeret.

What's in a Name?

Jeg har ovenfor beskrevet udviklingerne af termerne *kvindeforskning*, *kvinde- og kønsforskning* og *kønsforskning* som et historisk forløb. Kronologien er dog ikke så klar, og betegnelserne bruges mere eller mindre alle sammen den dag i dag. Personligt ville jeg i dag først og fremmest bruge begrebet kvindeforskning om en tidlig historisk fase. De mest gængse begreber blandt forskerne selv herhjemme er kvinde- og kønsforskning eller kønsforskning, slet og ret.

Af teoretiske grunde som beskrevet ovenfor, men også af strategiske grunde: Ordet kvindeforskning er snævert forbundet med oprindelsen i halvfjerserne som den akademiske udløber af rødstrømpebevægelsen. *Kvinde* var ordet, der blev mobiliseret på for 20-30 år siden, og et ord, der er kommet til at hænge mange i en yngre generation ud af halsen. Derfor kan ordet ikke rigtig bruges herhjemme i dag. Men i lande med stærkere feministiske bevægelser, både i den engelsksprogede del af verden, i Europa og i Den Tredje Verden, er kvindeforskning eller feministisk forskning stadig gængse begreber.

Mandeforskning, mandforskning eller maskulinitetsforskning, begreber, som her i Norden bruges lidt i flæng som betegnelser for en kønskritisk forskning med fokus på mænd og maskuliniteter, er nyere end begrebet kvindeforskning. Men teoretisk lider i hvert fald mandeforsk-

ning og mandforskning af de samme svagheder som begrebet kvindeforskning. Alligevel kan de muligvis en tid endnu bruges mobiliserende til at tiltrække nye unge forskere. Og til at pege på det forhold, at der i høj grad mangler empiriske undersøgelser af mænd, ikke som mennesker slet og ret, men som kønsvæsner.

Alligevel vil jeg også, når den særlige fokus gælder mænd, foretrække overbegrebet kønsforskning. Med det signalerer vi fælles territorium. Og at de sidste tyve års teoretiske udvikling er integreret. Men begrebet er så rummeligt, at vi alligevel bliver nødt til at specificere nærmere, hver gang det gælder et konkret projekt: Kønsforskning med særligt henblik på...

Men heller ikke i denne mere postmoderne forståelse er *køn* rigtig på mode i den akademiske verden i Danmark. I de sidste 10-15 års diskurser blandt unge har vi været *mennesker*, slet og ret, og *køn* har kun været relevant i forhold til seksualitet. Og moden betyder meget for, hvilke akademiske emner der vælges, når de studerende kan vælge frit. Da kvindeforskningen startede, var der en hel rødstrømpebevægelse som bagland og en kæmpeinteresse blandt kvindelige studerende og dermed et pres for at få gang i kvindeforskningskurser osv. på universiteterne.

En lignende mobiliseringssituation har der aldrig eksisteret inden for mandeforskningen. Der har ikke været store, brede grupper af køns- og samfundskritiske mænd, der har sat spørgsmål om mænd som køn på den akademiske dagsorden her i Danmark. De sporadiske mandebevægelser, der er i Danmark, er *single issue*-bevægelser, f. eks. omkring fædres rettigheder ved skilsmisse, og ikke brede bevægelser, der kan fungere som bagland for en akademisk mandeforskning. Mandeforskerne har bevidst undladt at identificere sig med disse bevægelser.

I betragtning af modens skiftende konjunkturer er det måske en fejl, at vi i Danmark i modsætning til f.eks. USA ikke har kæmpet hårdere for at få kønsteamaer ind i de faste pensum på grunduddannelserne. Det der med køn ligger som regel som kurser i bacheloråret eller på overbygningssuddannelser som veldefinerede klumper, man som studerende sagtens kan styre uden om. At have køn som et aspekt i det obligatoriske stof ville i det mindste have betydet, at unge studerende ville lære om køn integreret i anden undervisning.

Jeg tror stadig, at vejen frem er både en integration af køn som et aspekt blandt flere i forskning og studier og en synliggørelse af køn som et specielt territorium gennem aktiviteter med særlig fokus. Og en begyndende mobilisering blandt unge nyfeminister kan måske tyde på, at der er en ny generation af unge kvinder på vej, som vil finde det vigtigt med kønsstudier. Måske vil eksplis-

kønskritiske perspektiver også komme stærkere i fokus endnu engang. Men de rene kvinderum er tiden løbet fra. Mandlige kønsforskere vil være velkomne.

Kirsten Gomard er cand.mag., lektor i kønsforskning og centerleder ved Center for Europæiske Kulturstudier med Afdeling for Kønsforskning ved Aarhus Universitet.

Litteratur:

Berg, Anne Margrete, Lis Frost og Marianne Olsen (red. 1984): *Kvindfolk. En danmarkshistorie fra 1600 til 1980*. København: Gyldendal.

Beauvoir, Simone de (1977): *Det andet køn*. København: Tiderne skifter.

Dahlerup, Drude (1998): *Rødstrømperne*. København: Gyldendal.

Ervø, Søren (1998): "Dansk Maskulinitetsforskning tabt på gulvet. In: *Forum for Køn og Kultur* 13.5.98, <http://www.forum.kvinfo.dk/forum.asp?PageID=4528>.

Firestone, Shulamith (1972): *Kønnenes dialektik*. København: Rhodos.

Gomard, Kirsten (1990): "Fra kvinde til køn". Festforelæsning i anledning af Cekvinas 10-års jubilæum 22.11.90. *Arbejdsnotater fra Cekvina* nr. 10. Århus.

Kiselberg, Steffen, (1979): *To og et halvt kapitel af mændenes historie, en moralsk-sociologisk studie i den traditionelle mandrolle*. København: Rhodos.

Koeller, Anne Bjørgs (2000): "De tavse mænd". In: *Forum for Køn og Kultur* 28.4.2000, <http://www.forum.kvinfo.dk/forum.asp?PageID=49721>.

"Maskuline mysterier" (2000): *NIKKmagasin nr. 1*. Temanummer.

Millett, Kate (1971): *Seksualpolitik*. København: Rhodos.

Rowbotham, Sheila (1973): *Kvinder, modstand og revolution*. København: Rhodos.

Kvinfo har udarbejdet en udstilling om kønsforskningens historie. Den vises på Statsbiblioteket i sensommeren 2000 og bagefter i Nobelparkens bibliotek.